

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

Тетяна Іванішена
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Підпис

29 08 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Пластична анатомія людини

Назва дисципліни

Призначення Робочої програми

Рівень вищої освіти

Мова навчання

Обсяг дисципліни, кредитів ЄКТС

Статус дисципліни

Факультет (до якого відноситься кафедра)

Кафедра (за якою закріплена дисципліна)

Для освітньої програми Дизайн

Перший (бакалаврський)

Українська

4

Вибіркова професійної підготовки

Технологій та дизайну

Рисунку та проектної графіки

Форма здобуття освіти	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Форма семестрового контролю		
	Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття						Самостійна робота (в т.ч. ІРС)	Залік	Іспит
			Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Д	4	120	51	-	51	-	-	69	+	-	

Робоча програма складена на основі освітніх програм підготовки бакалаврів та стандарту вищої освіти

Програма складена

В.Т.
Підпис

Віктор Трачук
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Схвалена на засіданні кафедри Рисунку та проектної графіки Протокол 1 від 28.08.2024 р.

Назва

Зав. кафедри Рисунку та проектної графіки

Назва

І.К.
Підпис

Ігор Ковтун
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

3 Пояснювальна записка

Дисципліна «Пластична анатомія людини» є вибірковою дисципліною і займає важливе місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр», оскільки забезпечує фаховими знаннями і спеціальною термінологією та набуттям практичних навичок з побудови зображень голови та фігури людини.

Мета дисципліни. Оволодіння навиками побудови рисунка тіла людини методами пластичної анатомії, засвоєння знань анатомічно-пластичних особливостей будови людського тіла. Пластична анатомія відкриває безпосередній зв'язок та можливість втілювати ці знання в реалізацію творчих задумів та досягнення мети при вирішенні та виконанні завдань, пов'язаних з їхнім функціональним та пластично-ергономічним призначенням та паралельно пов'язаних зі створенням образності художнього твору.

Предмет дисципліни. Вивчення основних теоретичних та практичних прийомів виконання рисунку голови та фігури людини в статиці і динаміці, зв'язку між зовнішньою формою людини та її анатомією, а також способів і прийомів малювання фігури людини за уявою з врахуванням її статево-вікових особливостей.

Завдання дисципліни. Вивчення основних понять та термінології. Osteologia. Будова черепа та скелета людини. Міологія. Будова і форма м'язів людини. Характеристика м'язів різних частин тіла людини. Пропорції чоловічих, жіночих та дитячих фігур. Канони. Формування теоретичних знань та практичних навичок використання знань пластичної анатомії в зображенні людини засобами анатомічного рисунку.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни студент має: оволодіти спеціальною термінологією елементів будови тіла людини та навиками малювання фігури людини за уявою з врахуванням її статево - вікових особливостей; застосовувати знання пластично-конструктивних особливостей тіла людини при зображенні фігури в статиці та русі; враховувати знання пластичної анатомії при створенні об'єктів дизайну, пов'язаних із зображенням людини, в тому числі в стилізованих.

4 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:	
	Денна форма	
	Лабораторні роботи	СРС
Розділ 1. Osteologia. Будова скелета людини.	18	24
Розділ 2. Міологія. Будова і форма м'язів. Функції, види роботи і стан м'язів.	33	45
Разом:	51	69

5 Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лабораторних занять*

Перелік лабораторних занять для студентів денної форми здобуття освіти

№ п/п	Тема лабораторного заняття	Кількість годин
1	Анатомічний малюнок черепа людини в трьох положеннях. Літ.: [1] с. 13–25; [2] с. 45, 76–103, 161, 178–180; [4] с. 66–99; [5] с.134	6
2	Анатомічний малюнок скелета фігури в двох положеннях. Літ.: [1] с. 27–30; [2] с. 45–69, 103–129, 160, 162–175; [4] с. 102–106; [5] с.120	12
3	Анатомічний малюнок екорше голови Гудона. Літ.: [1] с. 29–33; [3] с. 7, 24–64, 160, 172–184; [4] с. 101–111; [5] с.11, 109	6
4	Анатомічний малюнок екорше торса Гудона. Літ.: [1] с. 35–42; [3] с. 7–18, 56–82, 78, 80–81, 89, 160, 186–187; [4] с. 121–140; [5] с.11, 113; [7] с. 13, 37–38	12
5	Анатомічні малюнки деталей голови: ока, вуха, носа, губ. Літ.: [1] с. 44–47; [4] с. 121–140; [5] с.11, 13, 25, 44; [7] с. 17, 41–42	6
6	Анатомічний малюнок гіпсових частин тіла людини (по 2 позиції): кисть, стопа. Літ.: [1] с. 55–61; [3] с. 90–127; [4] с. 137–152, 201230; [5] с.17, 22, 129; [7] с. 17, 43–44	9
Разом:		51

Примітка*. Лабораторні заняття проводяться один раз на два тижні по шість годин. Фактична кількість лабораторних занять становитиме 54 – по чисельнику, 48 – по знаменнику.

У процесі виконання лабораторних робіт з дисципліни, студенти набувають практичних навичок з рисунку фігури людини в статиці та русі. Вдосконалюють здатність узагальнювати отримані результати та робити правильні висновки щодо доцільності використання тих чи інших методів побудови рисунку голови та фігури людини з урахуванням анатомічних особливостей скелету та м'язів. Ці навички є практичним підґрунтям для подальшої професійної діяльності в галузі дизайну та мистецтва.

Результатами виконання лабораторних робіт є анатомічні рисунки черепа людини, скелета людини, голови людини, фігури екорше, деталей голови та частин тіла людини.

5.2 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до виконання і захисту лабораторних робіт та формуванні портфоліо із анатомічних малюнків, виконаних під час лабораторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кіл-сть годин
1	Підготовка до виконання ЛР 1.	4
2	Підготовка до захисту ЛР 1.	4
3–4	Підготовка до виконання ЛР 2.	8
5–6	Підготовка до захисту ЛР 2.	8
7	Підготовка до виконання ЛР 3.	4
8	Підготовка до захисту ЛР 3.	4
9–10	Підготовка до виконання ЛР 4.	8
11–12	Підготовка до захисту ЛР 4.	8
13	Підготовка до виконання ЛР 5.	4
14	Підготовка до захисту ЛР 5.	4
15	Підготовка до виконання ЛР 6.	4
16	Підготовка до захисту ЛР 6.	4
17	Підготовка до захисту ЛР 6. та формування портфоліо із графічних робіт, виконаних під час лабораторних занять.	5
Разом:		69

Керівництво самостійною роботою здійснює викладач згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

6 Технології та методи навчання

Процес вивчення дисципліни ґрунтується на використанні традиційних навчальних технологій, зокрема: лабораторні заняття (із використанням методів виконання анатомічних малюнків графітовим олівцем, тренінгів, майстер-класів, практикумів), самостійної роботи (підготовка до виконання та до захисту лабораторних робіт), що мають допомогти студентам оволодіти фаховими знаннями й спеціальною термінологією та набути практичних навичок із побудови анатомічного рисунка.

Необхідні інструменти та матеріали: білий папір типу «ватман» ф. А2, графітові олівці; наочні посібники, а тому числі і анатомічні атласи із зображенням людини; гіпсові моделі.

7 Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час лабораторних занять встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. При цьому використовуються такі методи поточного контролю як захист лабораторних робіт та оцінювання портфоліо.

Підсумкова семестрова оцінка розраховується за результатами поточного контролю, наявність усіх оцінок з кожного виду контролю є обов'язковою. Студент, який не набрав позитивний середньозважений за поточну роботу вважається невстигаючим.

8 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом **позитивно**, з урахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою.

Оцінка, яка виставляється за лабораторне заняття, складається з таких елементів: якість виконання графічної роботи; вільне володіння студентом спеціальною термінологією і уміння професійно обґрунтувати прийняте рішення; своєчасний захист лабораторної роботи.

Протягом останнього тижня семестру студент має сформувати портфоліо із анатомічних малюнків, виконаних під час лабораторних занять, і представити його викладачу на оцінювання. Портфоліо із анатомічних малюнків оформляється у вигляді папки із вкладеними оформленими власними роботами ф. А2. Оцінка, яка виставляється на перегляді складається з таких елементів: грамотність та якість виконаних робіт; якість оформлення робіт.

Термін захисту лабораторної роботи вважається своєчасним, якщо студент захистив її на наступному після виконання роботи занятті. Пропущене лабораторне заняття студент зобов'язаний відпрацювати, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
1	2
Відмінно	Студент ґрунтовно, у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; вміє самостійно пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання з побудови анатомічного рисунка; здатен впевнено обґрунтовувати і пояснювати свої судження, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки щодо власних прийнятих рішень. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою, демонструє якісне оформлення роботи і володіння усіма засобами зображень. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки . Відмінна оцінка також характеризує якісне виконання анатомічних малюнків.
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, самостійно і усвідомлено використовує теорію у вирішенні практичних завдань, проте, у відповідях можуть мати місце окремі неточності формулювання закономірностей тощо, або у виконанні анатомічних малюнків, нечіткі оформлення результатів є не достатньо якісним.
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання, також не вміє виділяти головне і підпорядковувати йому другорядне у виконанні анатомічних малюнків. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають

1	2
	мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота	Семестровий контроль, залік
Лабораторні роботи №:		Портфоліо робіт	
1–6			За рейтингом
ВК*:	0,6	0,4	0

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання
A	4,75–5,00	Зараховано
B	4,25–4,74	
C	3,75–4,24	
D	3,25–3,74	
E	3,00–3,24	
FX	2,00–2,99	Не зараховано
F	0,00–1,99	

9 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Що вивчає «Пластина анатомія»?
2. Що таке «Остеологія»?
3. Що таке «Міологія»?
4. З яких груп кісток складається скелет людини?
5. Кістки черепа.
6. Кістки грудної клітки та верхніх кінцівок.
7. Кістки тазу та нижніх кінцівок.
8. Будова і форма м'язів людини.
9. Функції, види роботи і стан м'язів.
10. М'язи голови та шиї.
11. Будова ока, носа, губ, вуха.
12. М'язи тулуба, спини, живота.
13. М'язи плеча, передпліччя, кисті руки.

14. М'язи тазу та спини.
15. М'язи стегна, гомілки та стопи.
16. Пропорції жіночої фігури.
17. Пропорції чоловічої фігури.
18. Пропорції тіла дівчаток різного віку.
19. Пропорції тіла хлопчиків різного віку.
20. Пізнавальні зони пластики людського тіла, зумовлені будовою скелету та м'язів.

10 Методичне забезпечення

Лабораторний практикум з курсу «Пластична анатомія людини» / уклад.: В.А. Трачук – Хмельницький: ХНУ, 2025 – 45 с. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=9651>

11 Рекомендована література

Основна:

1. Барчаї С. Анатомія для художників. – Будапешт: Корвина, 2021. – 315с.
2. Рибін С. Пластична анатомія. В двох книгах. – Книга 1. Остеологія, артрологія. – Навчальний посібник / С.В. Рибін, В.В. Бобін, С.М. Калашнікова, А.С. Куліш. – Харків, 2019. – 192 с.
3. Рибін С. Пластична анатомія. В двох книгах. – Книга 2. Міологія. Анатомічні пропорції. – Навчальний посібник / С.В. Рибін, В.В. Бобін, С.М. Калашнікова, А.С. Куліш. – Харків, 2019. – 208 с.
4. Vammes Gottfried. Figurliches Gestalten. – Berlin Volk und Wissen Volkseigener Verlag, 2019 – 340 P.

Додаткова:

5. Нетаюх М.А. Латино-український анатомічний словник.- К.: Наукова думка, 2020. – 151с.
6. Пластична анатомія. Альбом рисунків та схем для студентів спеціальності «Дизайн» / М.О. Андрійчук, І.М. Баннова, М.І. Мазур. – Хмельницький: ХНУ, 2014. – 83 с.
7. Рисунок: методичні рекомендації до лабораторних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн» / В. С. Литвиненко, В. А. Трачук. Хмельницький: ХНУ, 2023. – 47 с./[Доступ до ресурсу: Модульне середовище для навчання MOODLE. <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=6137>]

11 Інформаційні ресурси

- 1 Модульне середовище. Режим доступу: MOODLE. Доступ до ресурсу <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=9651>
- 2 Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php
- 3 Репозитарій ХНУ. URL : <https://library.khmnu.edu.ua/#>.

ПЛАСТИЧНА АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

Тип (статус) дисципліни	Вибіркова професійної підготовки
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Мова викладання	Українська
Семестр	–
Кількість встановлених кредитів ЄКТС	4,0
Форми здобуття освіти, для яких викладається дисципліна	Денна

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни має застосовувати спеціальні знання і розуміння особливостей побудови анатомічних зображень, спеціальні знання пластичної анатомії в рисунку та інших видах образотворчого мистецтва та дизайну; використовувати морфологію опорно-рухового апарату в рисунку реалістичних, а також стилізованих зображеннях голови та фігури людини; використовувати спеціальну термінологію пластичної анатомії; набувати навичок користування атласами з пластичної анатомії, науковою літературою, знання пластично-конструктивних особливостей людини при зображенні фігури людини в статистиці та русі; можливість узагальнювати отримані результати та робити правильні висновки щодо доцільності використання тих чи інших методів побудови зображень фігури людини; усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних завдань.

Зміст навчальної дисципліни. Основні поняття теорії пластичної анатомії; способи і прийоми малювання фігури людини з натури та за уявою з врахуванням її статево-вікових особливостей; вивчення зв'язку між зовнішньою формою людини та її анатомією; підготовка студентів до виконання творчих завдань з образотворчого мистецтва та дизайну, остеологія, будова скелета людини, череп лицьовий і мозковий, розбір будови кісток черепа, їх визначення в побудові зовнішньої форми голови. З'єднання кісток. Лицьовий кут. Скелет тулуба. Будова кісток хребта. Вигини хребта, релікт хребта на зовнішній формі. Грудна клітка. Будова ребра грудної клітки, значення в побудові зовнішньої форми. Грудний кут. Кістки плечового поясу, будова ключиці, лопатки, їх пластичне значення. Кістки таза, їх будова. Будова і форма кісток верхньої кінцівки. Плече, передпліччя, кість. Будова і форма кісток нижньої кінцівки. Стегно, гомілка, ступня. Пластика стопи. Вчення про міологію. Будова і форма м'язів. Функції, види роботи і стан м'язів. М'язи голови, шиї, будова ока, губ, вуха. М'язи тулуба, спини, живота. М'язи плеча, передпліччя, кисті руки (згиначі, розгиначі). М'язи таза і стегна, м'язи гомілки і стопи. Пластика стопи. Пропорції людського тіла. Канони.

Запланована аудиторна робота: не менше 1/3 від загального обсягу дисципліни.

Форми (методи) навчання: лабораторні заняття (зокрема, з використанням лабораторного обладнання, гіпсових моделей, анатомічних атласів), самостійна робота (підготовка до виконання та до захисту лабораторних робіт, формування портфоліо робіт із зображенням анатомічних малюнків).

Форми оцінювання результатів навчання: захист лабораторних робіт; портфоліо робіт із зображенням анатомічних малюнків.

Вид семестрового контролю залік.

Навчальні ресурси:

1. Барчаї Є. Анатомія для художників. – Будапешт: Корвина, 2021. – 315с.
2. Рибін С. Пластична анатомія. В двох книгах. – Книга 1. Остеологія, артрологія. – Навчальний посібник / С.В. Рибін, В.В. Бобін, С.М. Калашнікова, А.С. Куліш. – Харків, 2019. – 192 с.
3. Рибін С. Пластична анатомія. В двох книгах. – Книга 2. Міологія. Анатомічні пропорції. – Навчальний посібник / С.В. Рибін, В.В. Бобін, С.М. Калашнікова, А.С. Куліш. – Харків, 2019. – 208 с.
4. Vammes Gottfried. Figürliches Gestalten. – Berlin Volk und Wissen Volkseigener Verlag, 2019 – 340 P.
5. Нетаюх М.А. Латино-український анатомічний словник.- К.: Наукова думка, 2020. – 151с.
6. Пластична анатомія. Альбом рисунків та схем для студентів спеціальності «Дизайн» / М.О. Андрійчук, І.М. Баннова, М.І. Мазур. – Хмельницький: ХНУ, 2014. – 83 с.
7. Рисунок: методичні рекомендації до лабораторних робіт для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн» / В. С. Литвиненко, В. А. Трачук. Хмельницький: ХНУ, 2023. – 47 с./[Доступ до ресурсу: Модульне середовище для навчання MOODLE. <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=6137>]
8. Лабораторний практикум з курсу «Пластична анатомія людини» / уклад.: В.А. Трачук – Хмельницький: ХНУ, 2025 – 45 с. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=9651>
9. Модульне середовище. Режим доступу: MOODLE. Доступ до ресурсу <https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=9651>
10. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/page_lib.php

Викладач: старший викладач Віктор Трачук